

és ideig a nevelői szuggesztíó és tekintélyi elv alkalmazását nem ellenzi. A korai ösztönös gyermekkorban helye van a kényszernek (dresszúrának) és büntetésnek is, amelyek a gyermeket a valóság megismerésére és alkalmazkodásra terelik. A felnőttek részéről állhatatosan tanúsított félreértések ellenben határozottan a neveléssel ellentétes hatásokat keltenek. A gyermekek bizalmának megrendülése az életnek adottságai miatt a nevelők legjobb igyekezte ellenére alig lesz egészen elkerülhető (130—33. l.). Ezeknek részletezését és kiegészítését l. a *Pädagogische Hinweise* c. fejezetben (161-73. l.).

A felette figyelemreméltó munkát, amely lépten-nyomon pedagógiai ráeszmélésre készítet és önismeretkutatásra buzdít, bő irodalom fejezi be: külön-külön szaktudományi és szépirodalmi. *kf.*

L'Organisation de l'Éducation préscolaire. Bureau International d'Éducation. Genève, 1939. 216 lap. A Bureau kiadványainak 68. száma.

Ez a munka, amely a rendszeres iskolázást megelőző nevelés ügyével foglalkozik, a francia közoktatásügyi minisztérium indítványára készült. Felosztásában és feldolgozásában követi az eddig bevált rendszert: kérdések részletes felsorolása (7—10. lap), bevezető összefoglaló rész (11—61. l.), a 43 ország közoktatásügyi minisztériuma részéről beküldött szakjelentések (63—216. l.). Ezek közül minket különösen a Finnországra és az északi államokra vonatkozók érdekelnek közelebbről. Magyarország ezúttal nem szerepel, ami annál sajnálatosabb, mert e kiadvány útján ország-világ előtt rámutathattunk volna a kisdédóvás terén végzett úttörő kezdeményezésünkre és ennek az intézménynek mai magas szintjára.

A bevezető rész a következő három fejezetben dolgozza fel tárgyi alcsoportokban az anyagot: 1. Szervezet és közigazgatás. 2. Célkitűzés, foglalkoztatási tervek és módszerek, időbeosztás. 3. Az oktató személyzet kiképzése, kinevezése stb. Az összehasonlító adatoknak beható tanulmányozását a szakérőkre bízva, e helyen csak néhány általános szempontra és sajátos jelenségekre utalunk. A munka szerkesztője bevezetőleg kiemeli, hogy a rendszeres iskolázást megelőző nevelés újabban erősen fellendült és a mezőgazdasági országokkal szemben inkább az ipart űző államokban észlelhető. A kisdédóvók leggyakoribb alakulatai: a Fröbel-féle *Kindergarten*, amely számos más országban is előfordul, a francia *école maternelle* és az angol *nursery school*. A belépés ideje a két éves kortól a hatévesig terjed, a kilépés, illetőleg az elemi iskolába való felvétel országonként a 6., 7. és 8. életév között váltakozik. A legtöbb államban az óvók látogatása nem kötelező, fenntartásuk túlnyomóan a községi, tartományi és helyi hatóságokra hárul, nagyban hozzájárul a magánkezdeményezés is. A hivatalos intézményekben a részvétel rendszerint díjtalan. A felügyelet módja négyféle: tanfelügyelők, szakfelügyelők, az iskolarendszertől független tényezők, hatósági felügyelet nélküli. Az igazgatást vagy külön szakérők végzik, vagy az elemi iskolák igazgatói (igazgatónői). A legtöbb országban törvény szabályozza az egy óvónőre bízható gyermekek létszámát, amely 10-től 50-ig terjed (Uruguay 10—15, Litvánia 10—25, Franciaország legfeljebb 50). Általános célkitűzés:

a gyermek testi, erkölcsi, társadalmi és értelmi fejlesztése nem az ismeretek elsajátítására irányuló rendszeres iskolai tanítás útján, hanem az érzékszervek nevelésére és a szokások kialakítására vonatkozó valóságos és közvetlen tevékenység segítségével. Ezen felül több államban még a következő célkitűzésekkel találkozunk: előkészítés a rendes iskolázásra, a család és iskola áthidalása, társadalmi nevelés főleg a fogyatékos családi környezet pótlására. A foglalkoztatási tervek országonként felette változatosak: e tekintetben elvi szempontból figyelemre méltó a hatféle foglalkozást tartalmazó francia terv (34. l.). Általában az érzékszervek fejlesztésére irányuló foglalkoztatások állnak első helyen, míg a rendszeres ismeretszerzés (olvasás, írás, számolás) háttérbe szorul és helyenként csupán az idősebb gyermekekkel szemben gyakorolják. Módszer dolgában az óvónő hol szabadon rendelkezik, hol pedig hivatalos utasításokat tartozik követni. A válaszok többsége Fröbel módszerét említi, amely az újabb Decroly- és Montessori-félével párosul. Ugyanez áll a foglalkoztatási eszközökről. A napirend változatossága három főirányt mutat: foglalkoztatás d. e. 2—3 órán keresztül, d. e. és d. u. két részben, d. e. és d. u. egyhuzamban étkezéssel. A tanév és szünidő általában egybeesik az elemi iskoláéival. Az orvosi vizsgálatot, amely szinte kivétel nélkül működik, vagy külön szakorvosok, vagy az elemi iskola orvosai végzik. Nagy súlyt vetnek az egészséges táplálkozásra (tej, csetleg r. e. leg ebéd), amiért a szegényebb szülők nem fizetnek. A családdal való kapcsolatot a kísérő anyák és külön szülői értekezletek közvetítik. Az óvónők képzését a képviselt országok nagyobb fele külön szakképzéshez köti, mások beérik az elemi iskolai képesítéssel (esetleg póttanfolyamokkal). Ez utóbbiak a továbbképzést is szolgálják. A kinevezés módja rendszerint egyezik a tanítókéivel. Az óvónői és tanítói képesítés viszonyát illetőleg a következő megoldásokkal találkozunk: a) mind a két téren egyformán alkalmazhatók (amit az Egyesült Államok kívánatosnak is tartanak), b) ezt a megoldást mind a két képesítés megszerzésétől teszik függővé, avagy c) egy kiegészítő vizsgálatból. Az óvónők illetményei a tanítókéivel szemben ugyancsak felette változatosak

Már e szórványos adatok is meggyőzően szemléltetik ennek a kiadványnak gazdag tartalmát. Melegen ajánlhatjuk a kisdédóvással foglalkozók figyelmébe, mert első kézből és első ízben ad megbízható áttekintést az ügy mai állapotáról világszerte.

kf.

Ways to Better High Schools. Library Enrichment Hints. Published by the University of Illinois (Urbana). Bulletin october 28, 1938, 53 p.

Az Urbana-egyetem európai fogalmak szerint is pazar pedagógiai tevékenységet fejt ki: hetenként kétszer a tan- és nevelésügy egyes kérdéseiről önálló tanulmányokat (*Bulletin*) ad ki útmutatásul a középiskolák tanárai és vezetői számára ez iskolák megjavítása érdekében. Mutatóul ismertetjük a címbeli, az iskolai könyvtárakkal foglalkozó talpraesett tanulmányt, amely alapos és tanulságos tartalmánál fogva felette alkalmas rá, hogy elejét vegye az e téren még sok helyen lábrakapott tervszerűtlenségnek és kapkodásnak.